

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

Guidelines for the management of Buddhist tourist attractions in Lom Rad Sub-district, Thoen District, Lampang Province

พระสมุห์อาทิตย์ อินทปญโญ¹, พระเทพปริยัติเมธี² และอมลวรรณ ออบสิน³
Prasamu Athit Inthapanyo, Phratheppariyattimethi and Amonwan Opsin

Received: October 5, 2019

Revised: December 28, 2019

Accepted: January 27, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนากับหลักสัมมปปธาน 4 ในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และ 2. นำเสนอแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 390 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน และทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

¹ วัดเหล่าน้อย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำปาง; Lao Noi Temple, Lampang Provincial Office of Buddhism

^{2,3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: j289james@gmail.com, Tel. 090-4649908

1. หลักสัมมัตตปธาน 4 มีความสัมพันธ์กับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation(r) (0.84) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าคู่ของด้านความตั้งใจของนักท่องเที่ยวกับด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.86$) รองลงมา คือ คู่ของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกกับด้านบริการเสริม ($r = 0.81$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ คู่ด้านด้านบริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเองกับด้านปทานปธาน ($r = 0.61$)

2) แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ ด้านความตั้งใจของนักท่องเที่ยว มีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 ไม่รื้อถอนเพื่อสร้างของใหม่ และอนุรักษ์เอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 การเตรียมพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว จัดเตรียมงาน และตกแต่งสถานที่ ตามเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น ด้านบริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเอง มีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 โดยเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรม

คำสำคัญ : แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา, ในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง

Abstract

The purposes of this research were 1. to study the relationship between the management of Buddhist tourist attractions and Sammapphan 4 (Right Efforts 4) and 2. to present the guidelines for the management of Buddhist tourist attractions. This study is amixed methodology between quantitative and qualitative research. For quantitative research, questionnaire was used as a research tool. The sample consisted of 390 people. Taro Yamane's formula was applied for sampling. Data were collected by questionnaires with reliability of 0.95, The data were analyzed in descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics. The hypothesis was tested by analyzing Pearson's Product Moment

Correlation Coefficient. Qualitative research was done by in-depth interview with 10 key informants by using the structured interview and descriptive content analysis.

The results of the study were as follows

1. The Sammapphān 4 principle is related to the management of the Buddhist tourist attractions in Lom Rad Sub-district, Thoen District, Lampang Province in overall with statistical significance of 0.01 level, with positive relationship or corresponding characteristics in pairs in overall at the very high level with Pearson Correlation (r) of 0.84. When each aspect was considered, it was found that the pair of the tourists' attractiveness and the understanding of the tourist site had the highest level of relationship ($r = 0.86$), secondly, it was the pair of facilities and the supplementary service ($r = 0.81$), and the least one was the pair of supplementary service provided by the local people and on Bhāvanā-padhān 4 nbathan ($r = 0.61$)

2. Guidelines for the management of Buddhist tourist attractions in Lom Raet Sub- district, Thoen District, Lampang Province are as follows: On the attractiveness of tourists, there is a guideline to manage and take care to prevent damage in accordance with the dharma principle of Sammapphān 4 (Right Efforts 4), not to demolish to build new things and to preserve local traditions. On the access to tourist attractions, there is a guideline to manage to prevent damage according to the dharma principle of Sammapphān 4 (Right Efforts 4). Prepare to welcome tourists and prepare the job Place decoration According to local customs and traditions On facilities, there are guidelines for managing to prevent damage according to the dharma principle of Sammapphān 4 (Right Efforts 4), preparing for welcoming tourists, arranging work and decorating the place according to local customs and traditions. On the supplementary service provided by local people, there are guidelines for the management in order to prevent the damage in accordance with the dharma principle of Sammapphān 4 (Right Efforts 4) focusing on the participation in the activities by the tourists.

Keywords: Buddhist tourism management model, of Lom rad subdistrict, Thoen district

บทนำ

อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีบทบาทสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นเมืองหน้าด่านของล้านนา เป็นเมืองขึ้นต่อพม่าเป็นที่ช่องสุ่มกำลังไพร่พล เป็นที่ชุมทางการคมนาคม (ภูเขา แสนสา, 2558) อำเภอเถิน มีเทศบาลเมืองล้อมแรดซึ่งมีหมู่บ้านทั้งหมด 14 หมู่บ้าน เทศบาลเมืองล้อมแรด เป็นใจกลางเมืองอำเภอเถิน และเป็นตำบลหลักที่ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณีสำคัญของอำเภอ มีจำนวนทั้งหมด 15,798 คน มากที่สุดในอำเภอเถิน สถานที่ท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม ส่วนใหญ่ได้จัดตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของเทศบาลเมืองล้อมแรด และมีแผนยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองล้อมแรดมาผนวก เพื่อให้เข้าใจสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น และทำให้ทราบถึงผลกระทบของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงดังนี้

ตำบลล้อมแรด เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และเป็นจุดเศรษฐกิจหลักของอำเภอเถิน ได้บรรจุปัญหาลงในแผนยุทธศาสตร์แผนพัฒนาด้านการเศรษฐกิจ ทั้ง 3 แผนของแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559 - 2561) แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2560 - 2562) และแผนพัฒนาเทศบาลเมืองล้อมแรดสี่ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ได้พบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวคือ ประชาชนขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และแหล่งท่องเที่ยวขาดการพัฒนา และขาดการประชาสัมพันธ์จึงทำให้เกิดผลกระทบกับรายได้ธุรกิจการท่องเที่ยวลดลง ประชาชนไม่ได้จำหน่ายสินค้า ขาดรายได้ ประชาชนจึงมีความต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักทั่วไป และมีคนมาท่องเที่ยว (สำนักปลัดเทศบาล, 2559) ปัญหาที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 3 นี้ ทำให้ไม่มีผู้คนประชาชนรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอ ปัจจุบันสถานที่ทางประวัติศาสตร์วัดแบบศิลป์ล้านนาที่เคยเด่นของอำเภอเถิน ถูกความเพิกเฉยขาดความสนใจของคนยุคสมัยใหม่ในสังคม ไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว จึงกลายเป็นเพียงวัดถูกลืม และไม่ดึงดูดให้ผู้เยี่ยมชมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่หากยังไม่พัฒนาสร้างแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว จะเป็นเหตุให้เกิดการทอดทิ้งโบราณวัตถุ และการท่องเที่ยววัดวาอารามศิลปะอันมีค่า เกิดเป็นความเสียหายยากจะฟื้นฟูให้กลับมาได้ดังเดิม

ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาสภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนากับหลักสัมมาปธาน ๔ ที่เหมาะสมกับบริบทสถานที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาสร้างให้เป็นจุดหลักในอำเภอ เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และชุมชนในพื้นที่หากการนำเสนอประชาสัมพันธ์สร้างแรงจูงใจให้ประชาชน และนักท่องเที่ยวได้เข้าถึงศิลปะ ประติมากรรม และประวัติศาสตร์นับว่าเป็นการหมุน

เศรษฐกิจที่เคยซบเซา ให้เกิดเป็นสิ่งที่สร้างรายได้สร้างงานให้ ประชาชนประกอบอาชีพเป็นจุดกระตุ้น ให้คนในชุมชนผันตัวประกอบการค้า ร้านกาแฟ ร้านอาหารเมืองเหนือ ร้านของที่ระลึก และงานฝีมือ หนุนสร้างเศรษฐกิจให้คนในสถานที่ และประชากรในอำเภอมีเงินหมุนเวียนมีเงินใช้ในระดับหนึ่ง โดยนัยหนึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงประวัติศาสตร์ ความสำคัญของสถานที่ในแต่ละยุคสมัยของแต่ละชุมชน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจ ในประเด็นการฟื้นฟู ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ เพื่อให้การท่องเที่ยว ใน อำเภอเถิน เกิดรูปแบบการพัฒนาให้เป็นไปทิศทางที่ดี และเกิดคุณประโยชน์ด้าน เศรษฐกิจ การทำมาหากินของประชาชนในอำเภอเถินสูงสุด จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย “แนวทางการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองลี้มแรด ตำบลลี้มแรด อำเภอเถิน จังหวัด ลำปาง” และนำองค์ความรู้จากการวิจัยที่ได้นำมาจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองลี้มแรด ตำบลลี้มแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ให้เหมาะสมมีความก้าวหน้า ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา กับหลักสัมมัตตปธาน 4 ในตำบลลี้มแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลลี้มแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 แนวคิดทฤษฎี 4 As ศึกษาสภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในตำบลลี้มแรด รวมทั้งนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในจากการศึกษาวิจัย มาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรต้นคือ สัมมัตตปธาน 4 ตัวแปรตามคือ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ในตำบลลี้มแรด โดยผู้วิจัยกำหนดใช้ (Cooper, C., & Boniface, B. G. 1998) ทฤษฎี 4As โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 6 ด้าน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และได้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ตำบลลี้มแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ดำเนินการตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 รวมระยะเวลา 11 เดือน และเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research)

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยหาประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 390ชุด ในตำบลลี้มแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง จากสูตร Taro Yamane เพื่อใช้ในการแจกแบบสอบถาม โดยวิธี

เจาะจงแก่หมู่บ้านที่มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว นำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยงตรง แล้วต่อยอดการทดลอง (Try Out) และนำลงแจกในพื้นที่ตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระสงฆ์ผู้ขับเคลื่อน ด้านการท่องเที่ยว ด้านนันทนาการสภากาชาดวัฒนธรรม ด้านผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว 10 รูปหรือคน และนำมารวบรวม

สรุปผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนากับหลักสัมมัตตปธาน 4 ในตำบลล้อมแรด โดยการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสัมมัตตปธาน 4 กับตัวแปรตาม 4 As พบว่า มีความสัมพันธ์โดยภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.84$) พบว่าด้านความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับด้านการเข้าใจถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์สูงสุดที่ $r = 0.86$ รองลงมา คือ คู่ของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านบริการเสริม ($r=0.81$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ คู่ด้านด้านบริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านปทานปทาน ($r =0.61$)

2. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง คือศิลปะ ประติมากรรม ภาพวาดฝาผนัง ที่มีเสน่ห์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัด ได้แก่ ชุมประตู่โขง วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป ที่สร้างขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยมีความสวยงามวิจิตร และยังเชื่อมโยงไปถึงการแสดงเอกลักษณ์ล้านนาที่ปรากฏในเรื่องของการแต่งกาย ปรากฏเป็นบรรยายการตกแต่งสถานที่ และปรากฏตามเรื่องเล่าตำนานที่สื่อออกมาผ่านประเพณี งานวัดที่เป็นสิ่งสำคัญในการดึงนักท่องเที่ยวที่อยู่ต่างทิศต่างภาษาต่างจังหวัดได้เข้ามาชื่นชมความเป็นคนเมือง หรือคนล้านนา ในด้านความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อันประกอบไปด้วย เรื่องเล่าตำนานทางประวัติศาสตร์ การแสดงถึงเอกลักษณ์ล้านนา และมีแนวทางการจัดการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 ได้แก่ การดูแลไม่ให้เกิดความเสียหาย ไม่รื้อถอนเพื่อสร้างของใหม่ อนุรักษ์เอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น

2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง คือ การมีถนนทางลาดปูน การสัญจรสะดวกปลอดภัย ป้ายบอกทางชัดเจน เพราะเป็นอีกวิธีการหนึ่ง ที่แหล่งท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจได้มากหากมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย และสะดวกมากขึ้น แหล่งท่องเที่ยวในตำบลล้อมแรด มีการประชาสัมพันธ์ 3 ทางด้วยกัน การกระจายเสียงทางสถานีวิทยุ การติดป้ายประกาศตามถนนทางเข้า การประดับถนนทางเข้าให้เกิดความสวยงาม และเป็นที่สุดตาของคณะศรัทธานักท่องเที่ยวทั่วไป ทั้งนี้ยังมีการปรับปรุงถนนทำความสะอาดถนนตลอดทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวด้วยจิตอาสาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ประกอบไปด้วย การประชาสัมพันธ์ การติดตั้งป้ายและประดับถนนตลอดเส้นทางถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 การดูแลถนนไม่ให้เกิดความเสียหาย

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง คือ การสร้างความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม เช่น การให้บริการ การต้อนรับ ต่าง ๆ การให้บริการ เช่น การจัดห้องน้ำห้องสุขา ป้ายบอกทางไป และสถานที่สำคัญภายในวัด ทางบอภิกขาร อุโบสถ ทางไปห้องสุขา เป็นต้น ในการต้อนรับทางแหล่งท่องเที่ยวได้จัดเตรียมสิ่งนั้นนทานการ และการแสดงต่าง ๆ เช่นการพ้อนรับแขกบ้านแขกเมือง แบบฉบับของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เป็นต้น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย มีป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด และมีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 เตรียมพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว จัดเตรียมงาน และตกแต่งสถานที่ ตามเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น

4) ด้านบริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเองของแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง คือ การสรรหากิจกรรม สิ่งนันทนาการต่าง ๆ ที่จะให้ผู้ร่วมงาน นักท่องเที่ยว คณะศรัทธาได้ร่วมสนุกได้ร่วมบุญ และเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมนั้นเพื่อจะสร้างความประทับใจของนักท่องเที่ยว คณะศรัทธาได้มากที่สุด เช่นการจัดกิจกรรมแขวนโคม การตักบาตร 108 การจับฉลาก มัจฉาพาโชค เป็นต้น ซึ่งด้านบริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเองนั้น ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมนันทนาการ และมีแนวทางการจัดการการดูแลไม่ให้เกิดความเสียหายตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 เน้นสร้าง การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนากับหลักสัมมัตตปธาน 4 ของตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง

โดยการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ สัมมัตตปธาน 4 กับตัวแปรตาม 4 As พบว่า มีความสัมพันธ์โดยภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.84$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าค่าของด้านความตั้งใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านการเข้าถึง มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.86$) รองลงมา คือ ค่าของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านบริการเสริม ($r = 0.81$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ ค่าด้านด้านบริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านปทานปทาน ($r = 0.61$) ซึ่งพบว่าค่าของด้านความตั้งใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านการเข้าถึง มีความสัมพันธ์สูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ (2555) ทำการศึกษาวิจัย “กระบวนการจัดการพุทธสถานเพื่อการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการพุทธสถานเพื่อการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสภาพการ และลักษณะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า วัดคือพุทธสถานที่สำคัญทางศาสนา มีสถาปัตยกรรม จิตรกรรม การท่องเที่ยวของวัดสร้างจุดดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทาง และติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้สะดวกรวดเร็ว ให้นักท่องเที่ยวหันมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดการนักท่องเที่ยวสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

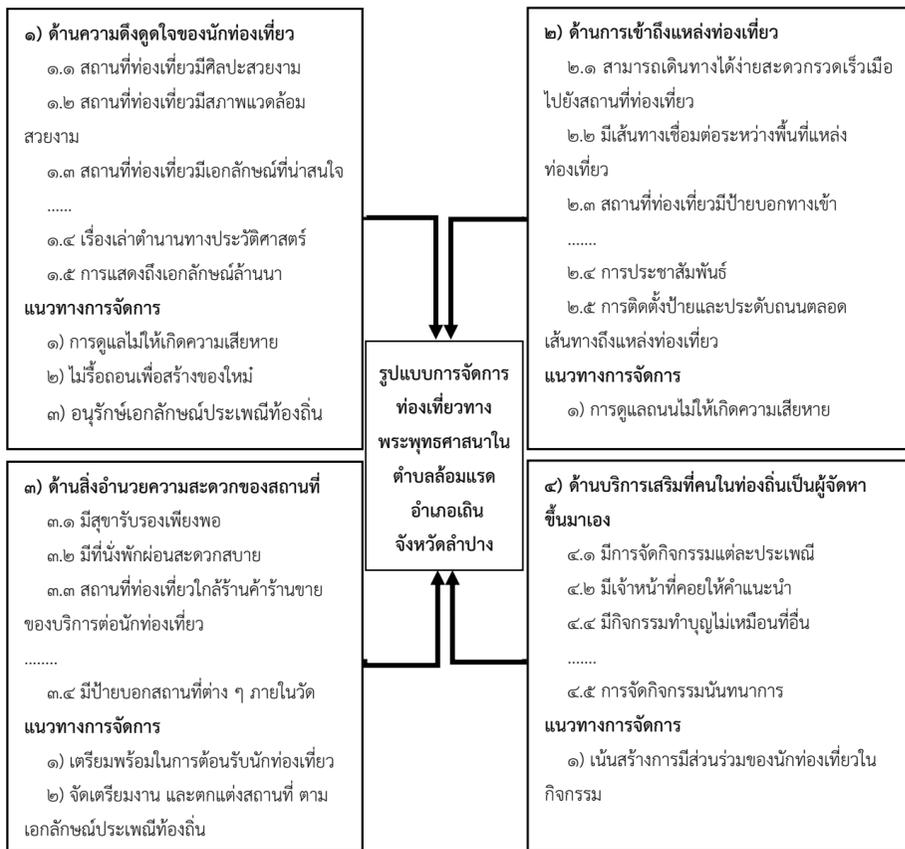
2. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง

ศิลปะ ประติมากรรม ภาพวาดฝาผนัง ที่มีเสน่ห์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวภายในวัด ได้แก่ ชุมประตู่โขง วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยมีความสวยงามวิจิตร และยิ่งเชื่อมโยงไปถึงการแสดงเอกลักษณ์ล้านนาที่ปรากฏในเรื่องบรรยายกาศตกแต่งสถานที่ และปรากฏตามเรื่องเล่าตำนานที่สื่อออกมาผ่านประเพณี งานวัดที่เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ อยู่ต่างทิศต่างภาษาต่างจังหวัดได้เข้ามาชื่นชมความเป็นคนเมือง หรือคนล้านนาในด้านความตั้งใจของนักท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วย เรื่องเล่าตำนานทางประวัติศาสตร์ การแสดงถึงเอกลักษณ์ ล้านนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ่น) และคณะ (2556) ทำการศึกษาวิจัย “การพัฒนาารูปแบบและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความงดงามของแหล่งพุทธ

ศิลปกรรม จากการศึกษาพบว่า รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยวชมสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และการเที่ยวชมบริเวณวัด (เชิงวัดอุทธรธรรม) ซึ่งเป็นการเที่ยวชมพุทธศิลปกรรม ภายในวัด โดยอาศัยความงดงามทางด้านพุทธศิลปกรรม ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นั้น เป็นรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมาก และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ, 2552) ทำการศึกษาวิจัย “การศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ทำการศึกษาวิจัย “การศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว ของวัด ในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ศาสนาสถานที่สำคัญของวัดเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ พระพุทธรูป พระอุโบสถ เจดีย์ พระวิหาร ความสำคัญของศาสนสถาน คือ เป็นวัดอุทธรธรรมที่แสดงสัญลักษณ์ทางศาสนา และพระรัตนตรัย เช่น พระพุทธรูปแสดงสัญลักษณ์ถึงพระพุทธเจ้า พระอุโบสถเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เจดีย์เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุพระพุทธเจ้า พระวิหารมักเป็นสถาปัตยกรรม และภาพจิตรกรรมอันแสดงถึงลัทธิธรรมทางพระพุทธศาสนา ความสำคัญของศาสนสถานสิ่งแรก คือเป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากแรงศรัทธาทางพระพุทธศาสนา และเป็นสิ่งที่พระพุทธรูปศาสนิกชนยึดถือทางด้านจิตใจ และยึดถือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ประวัติและความสำคัญของศาสนสถานมีความสำคัญในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ศาสนสถานดังกล่าวยังมีความสำคัญในแง่เป็นสิ่งแสดงถึงความศรัทธา แสดงประวัติศาสตร์ และบริบทความเชื่อของคนในช่วงเวลาของการก่อสร้างศาสนสถาน นักท่องเที่ยวชาวไทยจะเข้ามาศึกษา เพื่อเป้าหมายทางศาสนา ส่วนนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะเข้ามาทัศนศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ และภาพจิตรกรรมที่ปรากฏในพระอุโบสถ และพระวิหารจะแสดงถึงอดีตของพระพุทธเจ้า และชาดก ซึ่งแสดงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เป็นหลักยึดถือร่วมกัน ภาพจิตรกรรมนี้ในแต่ละสมัยจะมีภาพที่แสดงแตกต่างกัน ภาพเดียวกันในแต่ละยุคก็จะวาดต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนมิติทางความเชื่อ และวัฒนธรรมของผู้สร้างได้ นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาจะเข้าใจสังคมไทยได้อย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เป็นการจัดการท่องเที่ยวทางศิลปะ ประติมากรรม อิงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของ 6 วัด ในตำบลล้อมแรด ประกอบไปด้วย วัดพระธาตุดอยแดง วัดเหล่าน้อย วัดเหล่าหลวง วัดล้อมแรด วัดเวียง วัดอุมลอง ซึ่งมีตำนานทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนมากกว่าทุกวัดในอำเภอลำปาง และเป็นเส้นทาง ในตัวอำเภอลำปาง การสัญจรสะดวกคล่องตัว และการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง ได้ข้อสรุปทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ 4 ด้าน ขององค์ประกอบ 4A's และแนวทางวิธีการรักษาศิลปะถาวรวัตถุตามหลักธรรมสัมมปปธาน 4 ดังนี้

1) ด้านความตั้งใจของนักท่องเที่ยวได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีศิลปะสวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมสวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ แหล่งท่องเที่ยวเรื่องเล่าตำนานทางประวัติศาสตร์ มีการแสดงถึงเอกลักษณ์ล้านนา โดยมีแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 คือ การดูแลไม่ให้เกิดความเสียหาย ไม่รื้อถอนเพื่อสร้างของใหม่ และอนุรักษ์เอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น

2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง สามารถเดินทางได้ง่ายสะดวกรวดเร็วเมื่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยว มีเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางเข้า แหล่งท่องเที่ยวมีการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวการติดตั้งป้ายและประดับถนนตลอดเส้นทางถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 คือ การดูแลถนนไม่ให้เกิดความเสียหาย

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง แหล่งท่องเที่ยวมีสุขาภิบาลเพียงพอ แหล่งท่องเที่ยวมีที่นั่งพักผ่อนสะดวกสบาย สถานที่ท่องเที่ยวใกล้ร้านค้าร้านขายของบริการต่อนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวมีป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด โดยมีแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 คือ เตรียมพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว จัดเตรียมงาน และตกแต่งสถานที่ ตามเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น

4) ด้านบริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเอง ในแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีการจัดกิจกรรมแต่ละประเพณี มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ มีกิจกรรมทำบุญไม่เหมือนที่อื่น แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยมีแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 คือ เน้นสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรที่จะมีการจัดอนุรักษ์โบราณวัตถุของแต่ละวัด และดำเนินการขึ้นทะเบียนเป็นของกรมศิลปกร เพื่อที่จะได้มีการจัดการดูแลอย่างถูกวิธี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จัดอบรมการดูแลถาวรวัตถุ และควรที่จะนำมาจัดแสดงในแต่ละงานประเพณีของวัด เพื่อที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

ภูเดช แสนสา. (2558). *ประวัติศาสตร์เมืองเถิน*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แม่กพรินตั้งเชียงใหม่.

นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ. (2552). *การศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ การท่องเที่ยวของวัด ในกรุงเทพมหานคร*. (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ. (2555). *กระบวนการจัดการพุทธสถานเพื่อการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทธิย์ อาภากรโ (อบอู่่น) และคณะ. (2556). *การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. (รายงานวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักปลัดเทศบาล. (2559). *แผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ*. เอกสารประกอบการประชุม. เทศบาลตำบลล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง. เข้าถึงได้จาก <http://www.lampangcity.go.th/userfiles/files/plan5.pdf>.

Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann.